

Vår saksbehandler

Oberstløytnant Remi-Andre Adolfsen,
raadolfsen@mil.no
+47 23 09 20 71, 0510 2071
FST/J1-AVD/KOMP-SEK

Vår dato

2021-11-19

Vår referanse

2020/006752-029/FORSVARET/ 530

Tidligere dato

2021-08-27

Tidligere referanse

2019/1832-217/FD V 3/SEJ

Til

Forsvarsdepartementet
Postboks 8126 Dep
0032 OSLO
NORGE

Kopi til

Hørings svar - forslag til endringer forsvarsloven

1 Bakgrunn

Forsvarsstaben (FST) viser til tidligere referanse, der Forsvarsdepartementet (FD) ber om innspill til høringsnotat vedrørende forslag til endring av forsvarsloven.

Departementet foreslår å lovfeste adgangen til å inngå kontrakt om tjenesteplikt med personer uten verneplikt og en utvidet tjenesteplikt for tjenestepliktige. Det foreslås videre å klargjøre at Forsvaret kan inngå kontrakt om tjenesteplikt med egne sivilt ansatte. Departementet foreslår også en særregel i forsvarsloven om at områdesjefene i HV kan ansettes på åremål.

Frist til å sende hørings svar til FD er 30. november 2021. Forsvaret gir med dette sine samlede innspill til høringsnotatet.

2 Drøfting

2.1 Generelt

Forsvaret mener at dagens hovedutfordringer knyttet til tjenesteplikt i Forsvaret med bakgrunn i kontrakter og klargjøring av de tjenestepliktiges status, er godt ivaretatt i høringsforslaget. Forsvaret ønsker likevel å knytte enkelte kommentarer både til høringsnotatets tekstlige utforming og forslag til endring av forsvarsloven.

Med tanke på at hele eller deler av høringsnotatet legges til grunn for lovproposisjonen, og derved blir et rettslig dokument, mener Forsvaret at det tekstuelle må skapes et riktig bilde av de faktiske forhold.

2.2 Til høringsnotat side 5, om tjenesteplikt basert på verneplikt

Høringsnotatet gir en god utredning av det rettslige grunnlaget for tjenesteplikt i Forsvaret, og klargjør herigjennom hva tjenesteplikten innebærer.

Forsvaret vil imidlertid påpeke behov for å rette opp setningen «Personer som har vært tilsatt i militær stilling i Forsvaret, som mottar pensjon, redusert lønn, eller som har opptjent fremtidig

Postadresse

Postboks 800 Postmottak
2617 Lillehammer
Norge

Besøksadresse

Glacisgata 1
0015 OSLO
Norge

Sivil telefon/telefaks

/

Militær telefon/telefaks

99/0500 3699

Epost/ Internett

forsvaret@mil.no
www.forsvaret.no

Vedlegg

Organisasjonsnummer

NO 986 105 174 MVA

pensjon, er vernepliktige til utgangen av det året de fyller 55 år, jf. Forsvarsloven § 13». Det er ikke oppstilt betingelser pensjon, redusert lønn eller opptjening av fremtidig pensjon i § 13. Dette er betingelser knyttet til utvidet tjenesteplikt i krig etter forsvarsloven § 48.

2.3 Til høringsnotatets side 9, om Forsvarssjefens styrkebrønn

Beskrivelse av reservistkonseptet bygger på tidligere Stortingsdokumenter, og sitater fra disse. Forsvaret vil likevel peke på unøyaktigheter i høringsnotatets kapittel 5.

Faktoren «*hvor lang tid som gjenstår av verneplikten etter fullført førstegangstjeneste*» har ingen betydning for hvor lenge vernepliktige som har avsluttet førstegangstjenesten står i styrkebønnen. Bruk av begrepet «*tid som gjenstår av verneplikten*» i denne konteksten blir dessuten feil. Det vil her være snakk om hvor lang tid som gjenstår av den ordinære tjenesteplikten på 19 måneder. Verneplikten varer fra 19 til 44 år.

2.4 Til høringsnotatets side 11 og 12, om innføring av ny godtgjøringsmodell

Høringsnotatets punkt 5.6 omhandler innføring av en ny godtgjøringsmodell for reservister, basert på inntektskompensasjon. Det innebærer at tjenestepliktige kan få dekket tapt arbeidsinntekt med inntil 6 ganger folketrygdens grunnbeløp (G) som følge av tjenesten.

Forsvaret mener at den nye modellen ikke bør medføre redusert godtgjøring for reservister som er lavtlønte eller uten arbeidsinntekt, som for eksempel studenter. Forsvaret forutsetter videre at innføring av en ny godtgjøringsmodell er fullfinansiert, samt innebærer vesentlig forenkling av godtgjøringsprosessene og at prosessene digitaliseres. Arbeidet med godtgjøringsmodellen bør ferdigstilles i nært samarbeid med Forsvaret.

Den nye godtgjøringsmodellen, herunder regler om godtgjøring for tjeneste i Forsvaret for personer som ikke er ansatt i Forsvaret (godtgjøringssetser), bør tas inn i forskrift om verneplikt og tjeneste i Heimevernet (vernepliktsforskriften).

2.5 Til høringsnotatets side 16 og 17, om reservister som inngår kontrakt med tilsvarende forpliktelser som de vernepliktige

Høringsnotatets kapittel 6 gir gode vurderinger av de arbeidsrettslige forhold til reservistene, spesielt med utgangspunkt i feriepengedommen. Vurderingen av de kontraktsbaserte reservistenes arbeidsrettslige status i forhold til de oppgaver de utfører under tjenesten, gir gode avklaringer i forhold til lovpålagt tjenesteplikt.

Det må likevel påpekes at kontrakt om tjeneste i Heimevernets innsatsstyrker ikke er inngått med hjemmel i forsvarsloven § 24, slik det fremgår nederst på side 16 i høringsnotatet. Denne typen kontrakt er knyttet til forsvarsloven kapittel 6, noe som også er fremhevet på notatets side 8, om tjenesteplikt basert på kontrakt.

I punktets siste avsnitt vurderer departementet at forpliktelsene i henhold til kontrakter om tjenesteplikt, kan likestilles med forpliktelsene innenfor den lovpålagte verneplikten.

Kontraktsinngåelsen innebærer følgelig at personene kan kalles inn til *både* ordinær tjeneste og ekstraordinær tjeneste i fred. Forsvarets behov for å kunne kalle inn til «*tjeneste tilsvarende ekstraordinær tjeneste, jf. forsvarsloven § 17 tredje ledd*», er knyttet til behovet til å kunne ha forhøyet beredskap for enkelte grupper innsatsstyrker som ikke tilhører Heimevernet. Denne gruppen vil omfatte både personer med kontrakt om tjenesteplikt og personer med lovpålagt verneplikt. Fastsettelse av den forhøyede beredskapen og vilkår for denne, er dekket gjennom forslaget til ny § 25 siste ledd.

2.6 Til høringsnotatets side 17 og 18, om reservister som inngår kontrakt med andre forpliktelser – stillinger knyttet til produksjonsstrukturen

Forsvaret bemerker en formulering i høringsnotatet. Det fremgår at «Luftevakueringsstyrkens arbeid skjer primært i fredstid, og består av oppgaver som ligger i produksjonsstrukturen». Det kan her fremstå som at Luftevakueringsstyrken ikke er en del av styrkestrukturen, ei heller har en rolle i krise og krig. Det ville vært riktigere å skrive at «Luftevakueringsstyrkens arbeid skjer primært i fredstid, men består av oppgaver som ligger både i produksjons- og styrkestrukturen.»

2.7 Til høringsnotatets side 18 til 20, om sivilt ansattes tjenesteplikt etter forsvarsloven

De første fire avsnittene under punkt 6.4 omhandler hvordan det har oppstått uklarheter om sivilt ansattes tjenesteplikt i krise og krig, samt hvordan dette kan tydeliggjøres gjennom en bestemmelse i forsvarsloven. Dette er en god måte å sikre seg at sivilt ansatte også kan inngå kontrakt om tjenesteplikt i krig. Parallelt med arbeidet og vedtakelsen av en slik lovbestemmelse må det klargjøres hvilke beredskapstiltak som treffer ansatte i Forsvaret og/eller sektoren når i krig eller når krig truer. Spesielt etterspør Forsvaret en avklaring på når sivilt ansatte ikke lenger skal kunne forvaltes etter statsansatteloven, herunder mister sin rett til å kunne si opp sin stilling.

Når det gjelder den andre delen av punktet om sivilt ansattes tjenesteplikt, er Forsvaret av den oppfatning at beskrivelsen av dette er noe uklar og upresis. Det er, som beskrevet, et prinsipielt skille mellom sivile og lovlig stridende etter krigens folkerett. Når det gjelder sivilt ansatte, er det viktig å skille også dem fra sivile som har krav på beskyttelse. Sivilt ansatte i Forsvaret er styrkedisponert i en stilling i styrkestrukturen. Sivilt ansatte er en del av de væpnede styrker og må få rettigheter og plikter som lovlig stridende etter krigens folkerett. Dette innebærer at de vil ha rett på krigsfangestatus, vil ha krav på grunnleggende opplæring og på bekledning som gjør at de skiller seg fra sivile. I tillegg vil de kunne begå lovlige stridshandlinger som ellers ville vært belagt med straff, og ikke stå i fare for å bli ansett som sivil som deltar direkte i stridighetene. Sivile som deltar direkte i stridighetene er lovlige mål, men har ikke rettigheter som lovlige stridende. Det faktum at sivilt ansatte er en del av de væpnede styrker, betyr ikke at de skal settes til stridende posisjoner i krise og krig. Disse stillingene eller posisjonene skal bekles av personer med militær opplæring og kompetanse, som det fremgår av høringsnotatet og av arbeidet som er i gang i forsvarssektoren. Forsvaret er av den oppfatning at å si at vi har sivilt ansatte som er i kategorien «sivile som følger de væpnede styrker» er en uheldig sammenblanding av kategorier personell. Dette understøttes av at sivilt ansatte etter ny lov kan, og antagelig vil oppfordres til, å inngå kontrakt om tjenesteplikt. Dette er ikke avhengig av at de sitter i stillinger som er identifisert som direkte deltagelse i stridighetene. Tjenesteplikten er likevel viktig for å sikre kompetanse i hele Forsvaret i krise og krig. Dette betyr at det blir slik at vi har personell med tjenesteplikt som er i kategorien «sivile» som følger de væpnede styrker, som er kompliserende med tanke på rettigheter og plikter etter folkeretten.

Forsvaret er derfor av den oppfatning at sivile som ikke er ansatte, som følger de væpnede styrker, ikke er en del av de væpnede styrker og er ikke lovlige mål, men skal beskyttes som sivile. Dette kan være kontraktører, leverandører, journalister mv. Det er viktig at Forsvaret ikke bruker disse på en måte som gjør at de deltar direkte i stridighetene og mister sin beskyttelse – og at det ikke skapes en forståelse av at sivilt ansatte i Forsvaret tilhører denne gruppen.

Forsvaret bemerker videre at forslaget ikke nevner bruk av kontrakt om tjenesteplikt med innleide konsulenter eller ansatte hos en sivil strategisk partner. Forsvaret lener seg på sivil

---

kompetanse i stadig flere sammenhenger, og er avhengig av at personell tilsatt hos partnere stiller på jobb i krig eller når krig truer. Forslaget åpner for at Forsvaret kan inngå kontrakt om tjenesteplikt med denne typen personell også, men det er ikke berørt i høringsnotatet hvorvidt dette er intensjonen med lovbestemmelsen. Forsvaret etterspør en utdyping av hvordan hjemmelen er ment å treffe innleid personell eller ansatte hos en sivil partner.

2.8 Til forslag til endring i forsvarsloven § 17

Forsvaret støtter forslaget til endringer i § 17 første ledd.

Den foreslåtte tilføyelsen klargjør tjenesteplikten i fred for personer som har inngått kontrakt om tjenesteplikt.

2.9 Til forslag til endring i forsvarsloven § 25

Forsvaret støtter i prinsippet forslaget til endringer av § 25, men mener at andre ledd også må omfatte sivilt ansatte i Forsvaret.

Store deler av produksjonsstrukturen inngår i styrkestrukturen. Personellet bekler som hovedregel samme stilling i produksjonsstrukturen som i styrkestrukturen. I høringsnotatet vises det til at de militært tilsatte vil være i styrkestrukturen ved en krise og krig. Dette vil også gjelde de fleste sivilt ansatte i Forsvaret. Tilsvarende gjelder for sivilt ansatte i andre etater i forsvarssektoren, der etaten og den ansatte skal understøtte Forsvaret i krise eller krig. Hensikten med bestemmelsen er at ansatte i Forsvaret som er tenkt styrkedisponert på bakgrunn av stilling i produksjonsstrukturen ikke kan inngå kontrakt om annen tjenesteplikt med Forsvaret. Prinsippet må være at tjenesteplikten for ansatte i Forsvaret følger av ansettelsesforholdet. Forslag til § 25 andre ledd bør derfor lyde: «*Fast ansatt i Forsvaret kan ikke inngå kontrakt om tjenesteplikt etter første ledd.*»

For øvrig innebærer de foreslåtte endringene for det første at bestemmelsen omfatter alle som ikke har verneplikt, og ikke bare kvinner født før 1997. Dernest klargjør bestemmelsen vilkår, plikter og rettigheter for dem som inngår kontrakt om tjeneste.

Forsvaret forutsetter at det i forhold til forslaget fjerde ledd, klart fremgår av forarbeidene hvilke lover det her refereres til.

2.10 Til forslag til ny § 25a

Forsvaret støtter forslaget til ny § 25a.

Forslaget avklarer en oppstått usikkerhet omkring vilkår og plikter for sivilt ansatte i Forsvaret, hvor stillingen også inngår i Forsvarets styrkestruktur.

Sammen med forslaget til endringer i § 25, avklarer dette forslaget de usikkerhetene og uklarhetene som har oppstått omkring kontrakt om tjenesteplikt gjennom sammenslåingen av flere lover til forsvarsloven.

2.11 Til forslag til ny § 25b

Forsvaret støtter forslaget om å lovregulere tilsetting av områdesjefene i Heimevernet på åremål, men åremålsperioden bør settes til fem år, slik det er gjort for mange andre stillinger i Forsvaret. Dette samsvarer også med dagens praktisering av ordningen for områdesjefene.

Forsvaret mener at det ikke er hensiktsmessig å lovfeste en begrensning av antall ganger et åremål kan fornyes. Oppbygging og anvendelse av kompetanse, kombinert med vanskelige rekrutteringsgrunnlag, vil være forhold som må legges til grunn i denne vurderingen. Forsvaret mener at departementet i forskrift kan gi nærmere regler om tilsettingens varighet, arbeidets omfang og innhold, og om adgangen til å gjenta tilsettingen på åremål.

Forsvaret anbefaler at § 25b skal lyde:

«Områdesjefene i Heimevernet kan tilsettes på åremål. Åremålsperiodene for områdesjefene i Heimevernet skal være fem år. Det kan fastsettes en kortere periode i særlige tilfeller. Departementet kan gi nærmere regler om varighet og adgangen til å fornye ansettelsesforholdet, og om arbeidets omfang og innhold ved ansettelse som områdesjef.»

3 Konklusjon

Forsvaret mener at dagens hovedutfordringer knyttet til tjenesteplikt i Forsvaret med bakgrunn i kontrakter og klargjøring av de tjenestepliktiges status, er godt ivaretatt i høringsforslaget. Med tanke på at hele eller deler av høringsnotatet legges til grunn for lovproposisjonen, og derved blir et rettslig dokument, mener Forsvaret at det tekstuert må skapes et riktig bilde av de faktiske forhold.

Forsvaret støtter høringsforslaget, med de kommentarer og anmerkninger som er angitt.

Elisabeth Natvig
viseadmiral
sjef Forsvarsstaben

Dokumentet er elektronisk godkjent, og har derfor ikke håndskreven signatur.
